

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2011-9

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

Myra ve Andriake Kazıları 2010

Excavations at Myra and Andriake in 2010

Nevzat ÇEVİK – Süleyman BULUT

Myra ve Andriake Kazıları 2010 yazındaki 142 iş gününde ve yaklaşık 100 kişilik ekiple aşağıda özetlenen çalışmalar gerçekleştirilmiştir*:

Kazılar: Myra'da Şapel, Demre Çayı'nda mezarlık ve atölye, Andriake'de ise liman agorası, mureks işlikleri, liman anıtları ve dükkânlarda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmalar: Arkeojeofizik araştırmaları, sualtı araştırmaları, epigrafik araştırmalar, Muskar-Asar Tepe, Sura, Beymelek ve Taşdibi'nde arkeolojik yüzey araştırmaları ile kuyu bulgularına ilişkin anket araştırması gerçekleştirilmiştir.

Bunun dışında kazı öncesi ve sonrasında toplam 75 günlük dönemde arkeojeofizik araştırmaları ve ayrıca sempozyum ve sergiler de organize edilmiştir: "Myra-Demre Sempozyumu"nda Myra/Demre, arkeoloji, tarih, etnografya, doğa, tarım ve turizm gibi tüm yönleriyle uzmanları tarafından ele alınıp tartışılmıştır. İlgili her bilim dalının gözüyle projeksiyon yapılarak Demre bilgileri tek bir havuzda buluşturulmuş ve ardından yayına dönüştürülmüştür. Myra-Andriake Kazı Başkanlığı sadece arkeolojik-bilimsel çalışmalarla değil kültürel ve sanatsal etkinliklerle de bölgeye hizmet etmeyi görev bilmektedir. Bu tür etkinliklerle Halk, Devlet ve Üniversitenin bir aradalığı güçlendirilip, birbirlerine karşı görevlerini daha iyi yapmaları ve halkın bilim, kültür, sanat ve tarihle buluşturulmasıyla kültürel ve doğal miras bilincinin yükseltilmesi ve turizmin de sağlıklı geliştirilmesine de katkı verilmektedir. Bu amaçla "İlk Seyyahların Kaleminden Son Araştırmacıların Objektifi" (Demre'de), "Myra'nın Araştırma Tarihi" (Antalya Müzesi'nde) ve "Andriake'den Geçenler" adlı sergi de

The 2010 campaign of excavations at Myra and Andriake lasted 142 work days, with a team of about 100 people. The work carried out can be summarized as follows:*

Excavations were conducted at the chapel in Myra, the necropolis and workshop in Demre Çayı's riverbed, the harbor agora, murex workshops, harbor monuments and shops at Andriake.

Surveys covered archaeo-geophysical, underwater and epigraphic disciplines, while archaeological surveys were conducted at Muskar-Asar Tepe, Sura, Beymelek and Taşdibi. A survey, in the form of a public questionnaire regarding well-dig finds, was also conducted.

Apart from these, during a period of 75 days before and after the excavation campaign, archaeo-geophysical surveys, as well as symposiums and exhibitions, were organized. The "Myra-Demre Symposium" brought together scholars from various disciplines, including archaeology, history, ethnography, natural sciences, agriculture, and tourism, with Myra-Demre being explored in all aspects. The Myra-Andriake Excavations Directorate considered it a duty to serve the region, not only with archaeological-scientific works, but also in cultural and artistic activities. Such activities strengthen the collaboration between the people, the state and the university, leading to better performances between them. It brings science, culture, art and history together with the people, as well as, raising the awareness of cultural and natural heritage, and contributing to a healthier development of tourism. Therefore, an exhibition titled "From Early Travelers' Pens to Modern Researchers' Lenses" was organized at Demre, "From the Early Voyagers to the

* Bu çalışmaların gerçekleşmesinde büyük katkıları olan Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ertuğrul Günay'a, Akdeniz Üniversitesi'ne, Demre Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığı'na, İstanbul Üniversitesi'ne ve zamanında yayınlayarak bilim dünyasına duyuran Suna - İnan Kırış Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü'ne (AKMED) tüm ekibimiz adına teşekkür ederiz.

* We are greatly indebted to, above all Mr. Ertuğrul Günay, the Minister of Culture and Tourism, for his great contribution to our work, as well as Akdeniz University, Demre Kaymakamlığı and Municipality, Istanbul University and Suna & İnan Kırış Research Institute on Mediterranean Civilizations (AKMED) for their prompt publications presenting our work to the academia.

Andriake'de gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bir fotoğraf sergisi ve bir belgeselin de çekimleri tamamlanmıştır.

Demre Çayı Nekropol Kazıları

(B. Özdilek – H. O. Tıbıkoğlu – Ç. A. Aygün)

Demre Çayı yatağında Antalya Müzesi'nin 2006 yılında gerçekleştirdiği kurtarma kazısında hiç açılmamış 6 adet lahit ele geçmiştir. Kaçak defineci kazılarını önlemek amacıyla gerçekleştirilen kazılarda, dış yüzleri bosajlı 6 iri bloktan oluşturulmuş dikdörtgen podyum ve batısında ters duran lahit kapağı bulunmuştur. Podyumun yanında bir ev sunağı, pişirme kapları ve kulplu kâselerin yanı sıra podyumun doğu köşesinde yoğun seramik ve kemik parçalarına rastlanmıştır.

Demre Çayı Atölye Kazıları (Ç. Yağar – H. Dere)

Nekropol kazılarının yapıldığı alanın yaklaşık 700 m. kadar güneyinde, Demre Çayı'nın yatak değiştirmesi sonucunda açığa çıkan kalıntıda gerçekleştirdiğimiz kazılar, yapının bir atölye olabileceğini göstermiştir. Yapının içerisinde ele geçen 4 adet farklı çaplara sahip, parçalanmış halde kireçtaşından, 3 cm. kalınlığında ve en büyüğünün çapı 43 cm. olan disklerin incelenmesi sonucunda, bunların pithos kapakları olduğu anlaşılmıştır. Bu kapaklara ait bir adet kireçtaşı tıpa ele geçmiştir. Kazılan mekânda genellikle amphora ve pithoslara ait bol miktarda seramik parçaları ele geçmiştir. Bir adet sağlam askos dışında, antik dönemde kenetlenerek tamir edilmiş oldukça büyük bir pithos, buluntular arasında yer alır. Ele geçen malzeme yapının Bizans Dönemi'ne ait olduğunu göstermektedir.

Myra Şapeli (E. Akyürek – Ö. Çömezoğlu)

İlk kez 2009 yılında, 6. m. derinliğindeki alüvyonun altında kalmış olan yapının izleri görülmüş -çöplüğün içinde- ve apsis çatısının köşesi tespit edilmişti (Res. 1-2). Yapının, kazı, restorasyon, çevre koruma ve düzenleme çalışmaları 2010 sezonunda tamamlanmıştır. 12. yy.'a tarihlenen Şapel, kubbe ile örtülü dikdörtgen planlı bir naos ile batı tarafında bir nartekse sahiptir. Ana mekânı örten kubbenin köşelerdeki dört duvar payesi üzerine bindirilmiş kemerlerle taşındığı plan tipi, Bizans kilise mimarisi tipolojisinde kiborion (baldakin) plan olarak adlandırılmaktadır. Şapelin en büyük sürprizlerinden birisi nartekste, naos giriş kapısının güney tarafındaki duvarda yer alan Deesis 'yakarış' freskosudur (Res. 1). Sekiz yüzyıla yakın bir süredir mil toprağının altında kalmış olan bu sahne, üzerindeki toprak temizlenince oldukça sağlam ortaya çıkmıştır. Ortada Hz. İsa, O'nun solunda Vaftizci Yahya ve sağında da Meryem Ana

Last Archaeologists: St. Nicholas' City Myra" at Antalya Museum, and "Personages of Andriake" at Andriake. Moreover, preparations for one photo exhibition and one documentary film are completed.

Demre Çayı Necropolis Excavations

(B. Özdilek – H. O. Tıbıkoğlu – Ç. A. Aygün)

Six undisturbed sarcophagi had been uncovered in the course of salvage excavations at Demre Çayı, conducted by the Antalya Museum in 2006. Excavations were aimed at preventing illicit digs. During the excavation, a sarcophagus lid, turned upside down, was found on a podium of six large blocks with bossed outer surfaces. Next to the podium was a domestic altar, with cooking pots and bowls with handles, as well as extensive pottery and bone fragments on the east corner of the podium.

Demre Çayı Workshop Excavations

(Ç. Yağar – H. Dere)

Remains that had been exposed about 700 m. south of the necropolis excavation area by the river, changing its course, were excavated. The remains were thought to be a workshop. Pieces belonging to limestone disks with various diameters (the largest 43 cm.) and 3 cm. thickness, all broken, were identified to be pithos lids. One limestone plug belonging to these lids was also uncovered. The excavated room contained numerous sherds belonging to amphorae and pithoi. Among finds were an intact askos and a large pithos which had been repaired with a metal clamp in antiquity. Finds indicate the Byzantine period.

Chapel in Myra (E. Akyürek – Ö. Çömezoğlu)

For the first time in 2009, traces of a building, buried under 6 m. deep alluvium were noted in a garbage dump. The corner of the apse's roof was already visible (Figs. 1-2). The excavation, restoration, landscaping and preservation of the building were all completed in 2010. The chapel, dated to the 12th century, had a single aisle rectangular nave, with a dome and a narthex on the west. The dome rests on four corner pilasters. This kind of Byzantine church layout is called the "ciborium type plan". A great surprise is the fresco of Deesis 'intercession' on the wall to the south of the nave entrance (Fig. 1). Buried under silt for almost 800 years, this fresco appeared in remarkably good condition when the earth was removed. Christ, in the middle, is flanked by the Virgin Mary to his right with John the Baptist to his left. The scene depicts Christ as the judge on judgment day with the Virgin and John the Baptist interceding for the

Res. 1 Myra Şapeli ve Deesis sahnesi
Fig. 1 Myra Chapel and Deesis scene

Res. 2 Myra Şapeli, bema
Fig. 2 Myra Chapel, bema

yer almaktadır. Sahne Mahşer Gününde insanları günah ve sevaplarıyla yargılayan İsa'ya, tüm insanların bağışlanması için yakaran Meryem ve Yahya'yı betimlemektedir. Meryem ve Vaftizci Yahya'nın ellerinde, üzerinde yazıt bulunan birer rulodu tutmaları ender rastlanan bir betimlemedir. Vaftizci Yahya'nın elinde tuttuğu ruloda, Yuhanna İncili'nden şu sözler yer almaktadır: "İşte, dünyanın günahını kaldıran Tanrı Kuzusu!". Meryem elindeki ruloda ise, İsa ile anası Meryem arasında geçen bir yakarış diyalogu yer almaktadır. Bu diyalogda İsa'nın sözleri kırmızı, Meryem'in sözleri siyah harflerle yazılmıştır:

Annenin dileğini, yakarışını kabul et ey Kelam / Ne istersin annem? / Ölümlülerin kurtuluşunu / Beni öfkeliendirdiler / Onlara acı oğlum / Ama pişman olmuyorlar / Onlara kurtuluşu armağan et / Hepsi kurtarılacaklar / Sana şükrediyorum Kelam.

Yapının iç duvarlarının tamamında da ne yazık ki iyi durumda olmayan fresko bulunmaktadır. Apsisin alt duvarında güney tarafta görülen üç hale ve giysilerden bazı detaylar, apsis programında olasılıkla Kilise Babaları olarak anılan altı kurucu piskoposun betimlerinin olduğunu göstermektedir. Bilinen benzer örneklerde bu altı piskopostan birisi Myralı Nikolaos'tur. Naos duvarlarının üst kısımlarında ise, Hz. İsa'nın mucizelerini anlattığını düşündüğümüz bazı sahneler kısmen seçilebilmektedir.

Kilisenin sunak masası ve temponu (ikonostasis) *in situ* olarak bulunmuştur (Res. 2). Sunak masasının önünde duran iki sütunun arası, sunak masasının yer aldığı kutsal mekâna (bema) giriş kapısı olarak açık bırakılmış,

forgiveness of all mankind. What is very unusual here are the scrolls that Mary and John are holding in their hands. The scroll in John's hand is inscribed with the following words from John's Gospel: "Here is the Lamb of God who takes away the sin of the world!". On the other hand, the scroll Mary is holding has a dialogue between Mary and Jesus concerning intercession. Words by Jesus are in red while those of the Virgin are in black:

Accept, Oh Almighty (logos), the wish and prayer of the Mother / What do you want My Mother? / The salvation of the living / They make me angry / Have pity on them, My Son / But they don't regret / Present them with salvation / They will all be saved / I thank the Almighty.

The interior walls of the building were entirely covered with frescoes, although not in good condition. On the lower south wall of the apse, are three haloes and some costume details discerned, suggesting the decorative program of the apse originally had the six founding fathers of the Church. In similar examples, one of these fathers was Nicholas of Myra. Some scenes are barely discernible on the upper portions of the naos walls, which possibly depicted miracles of Christ.

*The altar table and templon (iconostasis) of the church were uncovered *in situ* (Fig. 2). The intercolumnar area between the two middle columns was left free to facilitate access to the bema containing the altar, while parapet screens were placed from these columns to the north and south walls.*

Res. 3 Liman Agorası ve mureks işlikleri
Fig. 3 Harbor agora and murex work-areas

sütunlarla kuzey ve güney duvarları arasında ise bema kısmını sınırlayan korkuluk levhaları yerleştirilmiştir.

Limn Agorası ve Mureks İşlikleri (Ç. A. Aygün)

Hadrianus'un İ.S. 129-130'da kenti ziyareti öncesinde gerçekleştirilen imar faaliyetleri çerçevesinde granarium odaklı inşa edilen ticari merkez düzenlemesi içinde yer alır (Res. 3). Antik kaynaklarda 'Plakoma' ismi ile anılan liman agorası, Andriake'nin güney yerleşiminde, granariumun hemen doğusundaki düzlükte kuruludur. Görüldüğü kadarıyla yaklaşık 60x40 m.'lik dörtgen bir alana oturmaktadır. Alanın ortasında bir sarnıç bulunmakta, bu sarnıcı doğu, kuzey ve batı taraftan U formunda bir plan ile mekânlar çevirmektedir. Agoranın avlusundaki sarnıç yaklaşık 23.6x12.1 m. boyutlarında ve yaklaşık 7 m. derinliğinde olup, dipte anakayaya oyularak, üst kısımları ise moloz ve blok taş örgü ile tamamlanmıştır. İçinde ortada bir paye dizisi üzerine basan 8 adet ikili kemer dizisi bulunmaktadır. Bu kemer altyapısının üzeri ise alanın adını aldığı iri kesme taş bloklarla örtülerek meydanın ortasında plaka kaplı bir düzlük elde edilmiştir. Sarnıcın plakalardan oluşan bu üst örtüsünde birisi doğu birisi batı tarafa yakın olmak üzere iki adet kuyu ağızı bırakılmıştır.

İ.S. 4. yy. sikkelerinin yoğunluğu Plakoma'da İ.S. 4. yy.'da faaliyetlerin arttığını gösterir. Çoğu kesimde temel seviyelerinde bile İ.S. 4. yy. malzemesinin altında erken malzeme ele geçmemesi, yapının bu dönemde büyük çaplı bir yeniden imar faaliyeti geçirdiğine işaret etmektedir. Öyle ki yapı büyük oranda temellerine kadar kazılmış, muhtemelen yeniden tesviye edilmiş ve kendi yıkıntı blokları kullanılarak yeniden inşa edilmiştir. Bundan hareketle yapının 3. yy. içlerinde veya 4. yy. başında büyük bir deprem ile yıkıldığı ve kullanılmaz

Res. 4 Liman yapıları
Fig. 4 Harbor facilities

Harbor Agora and Murex Workshops (Ç. A. Aygün)

These are found within the commercial center arrangement, founded around the granarium in honor of the visit of Hadrian in A.D. 129-130 (Fig. 3). The harbor agora, called the Plakoma in ancient sources, is located in the flat area to the east of the granarium, in the south settlement of Andriake. As can be seen, it covers an area of 60x40 m. In the middle is a cistern, and rooms line around the agora on the east, north and west sides forming a U-shape. The cistern measures about 23.6x12.1 m. and is about 7 m. deep. It was hewn into bedrock at the bottom and built with rubble and block stones on the upper parts. In the cistern are eight large pillars, supporting eight pairs of arches, connecting to the walls. This arched substructure is covered with large cut stone slabs, hence the name of the monument. There are two well openings, one on the east and the other close to the west edge of this central paved area.

A high density of coins from the 4th century A.D. showed an increase in activities at the Plakoma in the 4th century A.D. In most parts, there is no evidence earlier than the 4th century A.D. even at foundation levels, which indicates the structure underwent heavy rebuilding in this period. Probably the building was dug down to its foundations, the ground was re-leveled, and its own blocks were re-used for rebuilding. Based on this information, it is possible the building collapsed during an earthquake in the 3rd century or early 4th century, and rebuilding and the intense usage took place during the reign of Constantius II, from which the biggest group of coins have been found.

About mid-6th century, murex workshops were established in the Plakoma. Civic or commercial activities were not expected to have taken place in close proximity

Res. 5 LY 1, restorasyon sonrası

Fig. 5 LY 1, after restoration

hale geldiği; yeniden inşa ve yoğun kullanım evresinin de en yoğun sikkelerin ele geçtiği II. Constantius döneminde gerçekleştiği söylenebilir.

6. yy. içlerinde Plakoma'da mureks işlikleri kurulmuştur. Mureks işleme süreci ile bağlantılı olan ağır koku ve pislik, sinek vs. gibi olumsuz koşullar sebebiyle bu işlikler faaliyette iken yakın çevrelerinde sivil veya ticari bir faaliyet beklenmez. Mureks işliklerinin yapımında kullanılan molozlar arasında ele geçen, kiliseye ait mimari parçalardan da anlaşıldığı kadarıyla bu işlikler, devşirme mimari parçaların kaynağı olması muhtemel, 5. yy.'a tarihlenen B kilisesi yıkıldıktan sonra yapılmıştır.

Liman Yapıları (B. Özdilek – H. O. Tıbıkoğlu)

2009 yılında başlanan limandaki yapıların kazıları 2010 sezonunda yoğunlaştırılarak sürdürülmüştür (Res. 4-8).

Dükkân ve Depolar: Dükkân ve depolar, granariumun kuzeydoğusunda yer alır. Batısında Anıt 1 ve Anıt 2, kuzeyinde ise liman caddesi bulunur. Ortalama 20.8x15.5 m.'lik bir alan kazılmış ve 4 dükkân, 3 depo ile bunların kuzey önündeki anıtsal giriş tamamen açığa çıkarılmıştır. 4 adet dükkân kuzeydoğu-güneybatı yönelimlidir. Cepeleri limana dönüktür. Dükkânlar eşit ölçülere sahip değildir; doğuya doğru ölçüleri artar. Ortalama 3.65x7.30 m. ölçülerindedirler. Kapı lentolarına dek korunmuş olan dükkânlar iki katlıdır. Kazılarda zemin seviyesinde çok sayıda sikke ele geçmiştir. Dükkân-1'den ele geçen İ.S. 284-305 yıllarına tarihlenen Diocletianus ile İ.S. 3.yy.'ın başına ait Licinius sikkeleri dükkânların İ.S. 3. yy.'da inşa edildiğini gösterir. Sikke ve seramik buluntularına göre dükkânların en yoğun kullanım evresi İ.S. 4. ve 5. yy., son kullanım evresi ise İ.S. 6. yy.'dır. Dükkânlarda ele geçen en önemli buluntu grubunu kurşun ağırlık ve terazi parçaları oluşturur.

Res. 6 LY 2, dükkân ve işlikler

Fig. 6 LY 2, shops and workshop

because of the unbearable smell, wastes and flies etc., when murex workshops were active here. Based on reused architectural pieces from a church uncovered amidst rubble used for the construction of the murex workshops, these were probably built here after the demolition of church B of the 5th century, which was the source for the reused architectural materials.

Harbor Facilities (B. Özdilek – H. O. Tıbıkoğlu)

Excavations of harbor facilities initiated in 2009 accelerated in 2010 (Figs. 4-8).

Shops and Storerooms: These buildings are located to the northeast of the granarium and are bordered with monuments 1 and 2 on their west and the harbor street to their north. An area of about 20.8x15.5 m. was excavated exposing four shops, three depots and the monumental entrance to their north. The four shops extended in the northeast-southwest direction and faced the harbor. They were not of equal sizes, as they got bigger toward to the east. Their average dimensions were 3.65x7.30 m. Extant to the level of their door lintels, these shops were two-storied. Numerous coins were uncovered in the excavations of their floor levels. Shop 1 contained a coin of Diocletian, dated to A.D. 284-305, and coins of Licinius from the beginning of the 4th century. This indicates the shops were built possibly in the 3rd century. Coin and ceramic finds indicated the intense period of usage for the shops would be in the 4th-5th centuries. They were abandoned in the 6th century. The most important findings from the shops are lead weights and scale fragments. One piece had alpha and omega letters on it. There were three rooms extending parallel to the shops on their south. The easternmost room was larger than the other two and had a vaulted cistern

Res. 7
LY 2, doğu dükkân
Fig. 7
LY 2, east shop

Res. 8
LY, Dükkân ve
anıtlar arasındaki
basamaklı sokak
Fig. 8
LY, Stepped alley
between the shop
and monuments

Bunlardan birinin üzerinde omega ve alpha harfleri bulunmaktadır. Bu dükkânların hemen güney bitişiğinde, dükkânlara paralel uzanan 3 adet mekân bulunur. Bunlardan doğuda olanı diğerlerinden daha büyük tutulmuş olup, alt yapısını tonozlu bir sarnıç oluşturur. Sarnıca su temininin iki yolla sağlandığı anlaşılmaktadır. Birinci yöntemde su, mekânın batısında yer alan koridor zeminindeki kanalla başlar ve mekân içinde ise künklerle devam eden su kanalıyla sarnıca ulaşır. İkinci yöntem ise oldukça ilginçtir. Dükkânın duvarları arasında tuğla kullanılarak oluşturulan kanal vasıtasıyla, çatıdaki su sarnıca akıtılmaktadır. Bu mekânın batı bitişiğinde biri tonozuna dek sağlam kalmış, diğeri ise kısmen yıkık durumda olan iki adet mekân ve bu mekânların önünde yarım tonozla örtülü bir koridor bulunur. Bu koridor kuzey-güney doğrultulu sokağa açılır. Batı yöndeki dükkânın köşesinde sokağa bakışlı Mısır Tanrısı Sarapis'in büstü bulunur. Söz konusu 3 adet mekânın, dükkânlara ait depolar olduğu düşünülmüştür. Elde edilen buluntulara göre depolar I. Iustinianus Dönemi'ne dek kullanılmıştır. Dükkânların kuzey önünde 3.95 m. genişliğindeki dar bir sokak bulunur. Düzenli bir şekilde dükkân cephelerinde ve anıtsal kapı ve ofis duvarlarından sokağa taşınan payandalar, sokağın geç dönemde tuğla tonozla örtüldüğünü gösterir. Sokağın kuzey bitişiğinde dükkânlara paralel uzanan yapının merkezinde 9 ayakla vurgulanan anıtsal bir giriş yer alır. 13.2x5.30 m.'lik bir alanı kapsayan anıtsal kapıda, ortalama 3 m.'lik iki geçiş bulunur. Bu kapılar sokak ile rıhtım caddesi arasındaki trafiği sağlarken, doğu ve batı yöndeki ofislere geçiş de olanak verirler. Ofislerden doğudaki 2.90x3.40 m.,

beneath it. It was seen that water was supplied to the cistern in two ways. In the first way, the water was conveyed via the channel in the floor of the corridor to the west of the room, then via the water pipes inside the room to reach the cistern. The second way is very interesting. A channel, formed with bricks in the wall of the shop, conveyed water from the roof down into the cistern. Adjoining this room on the west, were two rooms; one extant up to its vault and the other partially collapsed. There was a corridor, covered by a half-vault, in front of these two rooms. The corridor opened to a north-south alley. In the corner of the shop on the west, was a bust of the Egyptian deity Sarapis, facing the alley. These three rooms were thought to be storerooms of the shops. Finds show these depots stayed in use until the reign of Justinian I. Before the north façade of the shops was an alley of 3.95 m. in width. Buttresses projecting regularly into the street from the shops and offices suggested the alley was covered with a brick vault in a later period. In the center of the building, along the north side of the alley and adjoining the shops, was a monumental gate, accentuated with nine piers. Covering an area of 13.20x5.30 m., this monumental gate had two passages averaging 3 m. each. Doorways provided passage between the alley and Quay Street and gave access to the offices on the west and east. The office on the east measures 2.90x3.40 m. while the western one measures 2.60x3.60 m. Their floors are paved with limestone plaques. These offices possibly had a function reminiscent of those at the granarium. In the late periods, the doorways in the gate were blocked with walls.

batıdaki ise 2.60x3.60 m. ölçülerindedir. Zemini kireçtaşı plakalarla kaplıdır. Ofisler granariumdakilere benzer bir işleve sahip olmalıdırlar. Geç dönemde kapı ve ayaklar arasındaki geçişler duvarla kapatılmıştır. Batı ofiste ele geçen kiliseye ait mimari parçalar ile İ.S. 6. yy.'a ait buluntular, dükkânlar, depo ve anıtsal girişin İ.S. 529 depreminde yıkılmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu yıkımın ardından kısa süreli de olsa yapıların kullanılmış olduğu, devşirme malzemelerden anlaşılmaktadır.

Onurlandırma Anıtları (Res. 9) (Ç. Yağar – H. Dere)

Anıt I: Dükkânların batı bitişiğindeki dar sokaktan sonraki alanda yer alan iki adet anıt, kuzeye/limana bakar. Doğudaki I no.'lu anıta ait podyumun kuzey yarısı temel seviyesine dek sökülmüştür. Anıta ait bloklar, geç dönemde kuzeyde yer alan yapıda örgü malzemesi olarak kullanılmıştır. Anıta ait bir adet yazıtlı blok ise doğusundaki dükkân içinde bulunmuştur. 3.60x3.50 m. ölçülerindeki anıt, 3 basamaklı bir podyum üzerine oturur. Toplam 9 blok sırası ile yüksekliği 5.30 m.'yi bulur. En üstte heykel altlıkları ile son bulan anıtın gövdesi üzerine sonradan kazınan yazıtlar, anıtın İ.S. 4. yy.'da halen ayakta olduğunu gösterir. Anıtın podyum blokları üzerine, batıda yer alan II no.'lu anıtın podyum blokları oturtulmuştur. Bu durum anıtın Tiberius döneminde veya daha önce yapılmış olduğunun açık bir kanıtıdır. Ancak, anıtın ne amaçla dikildiği veya hangi imparatoru onurlandırdığına dair bir veri bulunmamaktadır.

Anıt II: 3 basamaklı bir podyum üzerinde yükselen anıt, 3.85 m. yüksekliğindedir. Son blok dizisini heykel altlıkları oluşturur. 13 adet yazıtlı heykel altlığında, Myralıların demosu, Augustus, Tiberius, Germanicus, Agrippina, Agrippa, Drusus, Iulia Augusta ve Gaius Caesar onurlandırılmaktadır. Kazılarda ele geçen 11 adet heykel altlığından bazıları daha önceki araştırmacılar tarafından tek tek değerlendirilerek Germanicus ve karısı Agrippina'nın Myra ve Andriake'ye ziyaretlerinin ardından heykelleri dikilerek onurlandırıldıkları şeklinde yorumlanmıştır. Ancak, kazılar sonucunda söz konusu altlıkların bağımsız fragmanlar olmadığı, tek bir anıta ait oldukları anlaşılmıştır. Yazıtlardan anlaşıldığı kadarıyla anıt Tiberius döneminde dikilmiştir. Doğudaki anıtta olduğu gibi, bu anıtta da heykel altlıkları dışında, gövde üzerine sonradan yazılar kazınmıştır. Anıtın önünde gerçekleştirdiğimiz sondaj, anakayanın düzleştirilmesiyle oluşturulmuş bir meydanın varlığını göstermiştir. Doğu yöndeki dükkânlar arasındaki sokak, bu meydana çıkmaktadır. Tiberius döneminde inşa edilen bronz heykellerle donatılmış bu onurlandırma anıtının, liman kenarındaki rıhtım caddesinin güneyinde inşa edilmiş olması, dönemin en yoğun trafiğinin bu alanda yaşandığının göstergesidir.

Architectural pieces from the church and 6th-century finds uncovered in the west office suggest the shops, storerooms and the monumental gate may have collapsed during the earthquake of A.D. 529. It is inferred from reused materials that the buildings were repaired, although for only a short period.

Honorary Monuments (Fig. 9) (Ç. Yağar – H. Dere)

Monument I: *There were two monuments in the area, located past the alley adjoining the shops on the west, facing the harbor/north. The north half of the podium of monument I on its east side, was disassembled down to its foundation. Its blocks were used for walls of a building to the north, during a later period. An inscribed block from the monument was found in the shop to the east. Measuring 3.60x3.50 m. the monument rests on a three-stepped podium. Its height reaches 5.30 m., with nine rows of blocks. The structure terminates with statue bases on top and inscriptions engraved on the body of the monument, later revealing the monument was still standing in the 4th century. The podium blocks of monument II, to the west, rest on the podium blocks of monument I. This is clear evidence that this monument was built in the reign of Tiberius, or even earlier. However, the reason for the monument's construction and which emperor it honored is not known.*

Monument II: *Resting on a three-stepped podium, the monument has a height of 3.85 m. The last row of blocks comprised the statue bases. The 13 inscribed statue bases honored the demos of Myreans, Augustus, Tiberius, Germanicus, Agrippina, Agrippa, Drusus, Julia Augusta and Gaius Caesar. Some of these statue bases had been evaluated previously by other researchers who were of the opinion that Germanicus with his wife, Agrippina, were honored with statues following their visits to Myra and Andriake. However, excavations showed the bases were not independent, but belonged to a single monument. It is inferred from inscriptions that the monument was built during the reign of Tiberius. Inscriptions were engraved on the body of this monument at a later date, similar to the first monument. A trench dug in front of the monument showed a piazza arrangement made by leveling the bedrock. The alley between the shops on the east, opens into this piazza. This honorary monument, built in the reign of Tiberius and decorated with bronze statues, was located on the south side of Quay Street, showing where pedestrian traffic clustered.*

Church B (E. Akyürek – Ö. Çömezoglu)

Located to the northeast of the Plakoma, this three-aisled basilical church measures 17.35x23.95 m. It is very

B Kilisesi (E. Akyürek – Ö. Çömezoğlu)

Plakoma'nın kuzeydoğusunda yer alan kilise, 17.35x23.95 m. ölçülerinde, üç nefli bazilikal planlıdır. Apsis ve ek yapılar dışında büyük oranda tahrip olmuştur. Kuzey ve doğusunda ek yapılar bulunan kilise, ilk olarak bitki örtüsünden arındırılmış, sonra naos ve çevresindeki yoğun moloz yığıntısı kaldırılmıştır.

Epigrafik Araştırmalar

(H. S. Öztürk – F. Öztürk – C. Schuler)

Kazılar ve araştırmalar sırasında ele geçen yazıtlar envanterlendiği gibi, daha önceden yayımlanmış yazıtlarda da düzeltme (corrigendum) ya da ekleme (addendum) çalışmaları yapılmıştır. Myra ve çevresinden 2010 sezonunda tespit edilen yazıt sayısı 20'dir. Bunlardan 5'i Myra şapelinde devşirme malzemesi olarak bulunmuştur: 4'ü mezar yazıtı (Neike, Aurelia Euphrosyne, Auksimos); 1'i de onurlandırma yazıtı (Hellenistik Birlik) fragmanlarıdır. Myra'da bulunan diğer üç yazıttan biri geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen bir mezar steli yazıtı, biri Arkhedemos adında birisi ile aile üyelerine ait mezar yazıtı ve diğeri de Eleuthera Trebenditike için yapılmış bir adak steline ait yazıttır.

Andriake'de 26 yazıt incelenmiştir. Bunlar: limanda İmparator İovianus'a ait bir onurlandırma yazıtı, İmparator İulianus'a ait bir onurlandırma yazıtı (CIL III, no. 12128); iki Latince fragman, İmparator Tiberius'a ait bir onurlandırma yazıtı (IGR III, no. 721); Kuzey nekropolünde, Moskhion adında birisine ait Hellenistik bir mezar yazıtı, geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen ve henüz kime ait olduğu okunamayan bir kişiye ait mezar yazıtı; liman yapılarında söveler üzerinde adı tespit edilemeyen bir Roma imparatoru için yapılmış adak yazıtları; limanda İmparator Tiberius'un oğlu Drusus'a ait bir onurlandırma yazıtı, Agrippina'ya ait bir onurlandırma yazıtı (IGR III, no. 719), geç döneme ait ve iki parçası önceden bilinen bir kararnamenin üçüncü parçası, Doğu Anıtı'na ait Latince yazıtlı bir mimari blok; Sabina için yapılmış bir ev sunağına ait yazıt; adak steline yazıt fragmanı; yazıt fragmanı; bir amphora kulpu üzerinde şahıs ya da atölye adı; bir seramik parçası üzerinde şahıs ya da atölye adının kısaltması; kurşun bir Bizans ağırlığı üzerinde, ağırlık değerlerine ilişkin harfler; limandaki dükkânlarda devşirme malzeme olarak kullanılmış, İmparator Hadrianus'a ait bir onurlandırma yazıtı fragmanı ve limanda geç döneme ait ve 3 parçası önceden bilinen bir kararnamenin dördüncü parçası.

Sura araştırmalarında incelenen 7 yazıttan ikisi yeniden çalışılmış, 4'ü yeni tespit olarak değerlendirilmiştir. Bunlar mezar yazıtları fragmanlarıdır. Bunlar dışında

badly damaged except for its apse and annexes. The main building was surrounded with annexes on the north and east. The vegetation was cleaned and the rubble on the naos and its environs was removed.

Epigraphic Surveys

(H. S. Öztürk – F. Öztürk – C. Schuler)

In addition to inventorying inscriptions uncovered in the course of excavations, corrigendum and addendum were made on previously published ones. Twenty inscriptions in total were identified in and around Myra in the 2010 campaign. Five of these were found to have been used as spolia in the chapel. Four are funerary (Neike, Aurelia Euphrosyne, Auksimos); one is a honorary (Hellenistic League) fragment. One of the inscriptions from Myra is a tomb stele inscription from the late Hellenistic period; one is a funerary inscription for a certain Arkhedemos and his family, and the last one comes from a votive stele for Eleuthera Trebenditike.

A total of 26 inscriptions were studied at Andriake. There was an inscription honoring Emperor Jovian at the harbor, another honoring Emperor Julian (CIL III, no.12128), and two fragments in Latin. Also included is an honorarium for Emperor Tiberius (IGR III, no.721), a Hellenistic funerary inscription for Moskhion from the north necropolis, another funerary inscription from the late Hellenistic period for somebody not identified, and votive inscriptions on the jambs of harbor facilities for a Roman emperor also not identified. There was an honorary inscription for Drusus, son of Tiberius, an honorary inscription for Agrippina (IGR III, no.719), a third fragment from later period of a decree whose first two pieces are already known, an architectural fragment with a Latin inscription from the east monument and a fragment of an inscription from a votive stele. Found also, was a fragment, the name of a person or workshop on the handle of an amphora, an abbreviation of a name of a person or workshop on a ceramic fragment, letters for weight values on a lead Byzantine weight, a fragment of an honorary inscription for Emperor Hadrian, reused in the shops of the harbor, and the fourth fragment of a decree, whose first three pieces are known, from the harbor and a later period.

Seven inscriptions were studied at Sura: Two were restudied and four are new discoveries. All are fragments of funerary inscriptions. In addition, four new inscriptions from Muskar and former inscriptions from Gürses were studied.

Muskar'dan 4 yeni yazıt ve Gürses'ten de eski yazıtlar incelenmiştir.

Numismatik Çalışmaları (M. Şengül)

Andriake kazılarında bu yıl toplam 1105 adet sikke bulunmuştur. Sikkelerin 821 adedinin kataloğu yapılmıştır. Bu sikkelerden 56 adedi envanterlik olup Antalya Müzesi'ne teslim edilmiştir. Kataloğu yapılan diğer sikkelerden 264 adedi etütlük olarak ayrılmıştır. 501 adet sikke ise tanımlanamayacak durumdadır. Sikkelerden 2 adedi altın (II. Constantinus [İ.S. 337-347] ve Anastasius [İ.S. 491-518], 1 adedi gümüş (Hadrianus [İ.S. 117-138]), geri kalanları bronzdur. Kataloğu yapılan sikkelerden en erken tarihli olanlar Hellenistik Birlik dönemine aittir (9 adet). Okunabilenler içinde en geç tarihli sikkeler ise II. Konstans (İ.S. 641-668) dönemine aittir (9 adet). Plakoma kazılarında ortaya çıkan 4. ve 6. yy.'a ait sikkeler, yapının granarium yapısı ile paralel olarak en parlak dönemini yaşadığı 2. ve 3. yy.'dan sonra en yoğun kullanımın bu dönemlerde yaşandığını gösterir.

Andriake ticaretin yoğun yaşandığı bir liman kentidir, buna paralel olarak da sikke sayısı ve çeşitliliği fazladır. Hellenistik Dönem'den İ.S. 7. yy.'ın sonuna kadar neredeyse her döneme ait sikkeler içinde en yoğun grup 4. yy.'a aittir.

Kazılarda ele geçen çok sayıdaki sikke bataklık halini alan çayın sularından dolayı yoğun korozyona nedeniyle tanımlanamayacak hale gelmişlerdir. Kesin olarak tanımlanabilen 20 adet sikke II. Constantius'a (İ.S. 337-361), 11 adet I. Theodosius'a (İ.S. 379-395), 10 adet Arkadius'a (İ.S. 383-408), 10 adet Honorios'a (İ.S. 393-423), 15 adet I. Iustinianos'a (İ.S. 527-565) ve 9 adet II. Konstans'a (İ.S. 641-668) aittir.

Sualtı Araştırmaları (E. Aslan – A. Büyüközer)

Çalışmada 4 kişilik uzman ekip, 7 m.'lik bir araştırma teknesi, Side Scan Sonar dalış ekipmanı ve çeşitli sualtı görüntüleme cihazları kullanılarak toplam 30 saat dalış ve 25 saat sonar taraması yapmıştır. Çalışmanın ilk etabı Demre İlçesi'nin güney bölümünde, sahil bandında bulunan ve Taş Dibi mevkii olarak adlandırılan koydan başlanmış, batı yönünde Çayağzı mevkiine kadar olan bölge (Andriake Limanı girişi) kıyıda başlanarak yak. 300 m. genişliğinde bant şeklinde batıya doğru taranmıştır. Çalışmanın ikinci etabında ise Çayağzı mevkiinden Kekova Adası'na kadar olan ve Andriake Limanı'nın batısında kalan bölgede sualtı taraması gerçekleştirilmiştir. Çalışma alanları öncelikle sonar yardımı ile teknedan taranmış ve belirlenen yerlere dalışlar yapılarak görülen buluntular fotoğraflanarak belgelenmiştir.

Numismatic Studies (M. Şengül)

In total, 1105 coins were uncovered at the Andriake excavations during this campaign. 821 coins had been catalogued; 56 were worth inventorying and turned over to Antalya Museum. 264 coins from the catalogued coins were put aside for study purposes. 501 coins cannot be identified. Two coins are gold (Constantinus II [A.D. 337-347] and Anastasius [A.D. 491-518]), one silver (Hadrian [A.D. 117-138]), and all the rest are bronze. The earliest examples of these catalogued coins date to the Hellenistic League (nine ea.). The latest coins among the legible ones date to the reign of Constans II (A.D. 641-668) (nine ea.). Coins from the 4th and 6th centuries uncovered at the Plakoma show the structure experienced its bright period in these centuries after its peak times in the 2nd-3rd centuries A.D. in parallel with the granarium.

Andriake was a port city with a dense trade. Therefore, the number of coins and their variety are remarkable. The time span of coins uncovered, range from the Hellenistic period to the end of the 7th century A.D. and the densest find-group comes from the 4th century A.D.

Many coins have corroded heavily because of swampy conditions and cannot be identified. Among those precisely identified are 20 coins of Constantius II (A.D. 337-361), 11 ea. of Theodosius I (A.D. 379-395), 10 ea. of Arcadius (A.D. 383-408), 10 ea. of Honorius (A.D. 393-423), 15 ea. of Justinian I (A.D. 527-565) and 9 ea. of Constans II (A.D. 641-668).

Underwater Surveys (E. Aslan – A. Büyüközer)

The surveys included 30 hours of diving and 25 hours of sonar scanning by a team of four using a seven-meter boat, with Side Scan Sonar, diving equipment and various underwater imaging instruments. The first stage of surveys started at Taş Dibi mevkii on the coast to the south of Demre and reached to Çayağzı mevkii (the entrance to Andriake's harbor) on the west, scanning a 300-meter wide band and progressing westward. In the second stage, the area from Çayağzı mevkii to Kekova Island, i.e. the area to the west of Andriake's harbor, was scanned for underwater heritage. Sites for exploration were first scanned from the boat using the sonar, then dives were done to explore and photograph items.

A group of amphorae was found in a cove to the south of a Hellenistic structure sitting on a ridge to the south of the granarium at Andriake. In the course of scanning Taşdibi mevkii, Sülüklü Plajı, a stone quarry was found, and to its west dives in this area showed there was an amphorae cluster in an area of 20 sq. m. It is possible to

Taşdibi mevki, Sülüklü Plajı, taş ocağı ve batısında devam eden taramalarda Andriake Limanı içinde yer alan granarium yapısının güneyindeki sırta yer alan Hellenistik yapının güneyindeki koyda bir amphora grubuna rastlanmıştır. Bu alanda yapılan dalışlarda amphora parçalarının 20 m²'lik bir alanda yoğunlaştığı görülmüştür. Sualtında, kayalara sıkışmış olan çapa ve amphora parçaları dışında geriye çok az sayıda buluntusu kalan bir batık olduğu söylenebilir. Bu alan dışında Andriake Limanı'nın doğusundaki alanda başka bir arkeolojik veriye ulaşılamamıştır.

Liman ağzından Kekova Adası'na kadar olan alanda yapılan çalışmalarda ise kıyı şeridinden başlanarak yaklaşık 300 m. genişliğinde bir bant şeklinde batıya doğru taranmıştır. Kekova Adası'na yakın bir alanda anakara kıyılarında 2003 yılında battığı bilinen bir sac gemi sonar taramasında belirlenmiştir.

Arkeojeofizik Çalışmaları

(O. Tıbıkoğlu – Ç. A. Aygün – A. Yüklü)

“Myra Aziz Nikolaos Kilisesi ve Çevresi Koruma Amaçlı İmar Planı” alanındaki olası yer altı kalıntılarının tespitine yönelik yapılan arkeojeofizik çalışmaları Myra kazı ekibi ve jeofizik uzmanları tarafından yürütülmüştür. İki aşamalı bu proje sayesinde, ortalama 5 m. yükseklikte alüvyon örtüsüyle Anadolu Pompeiisi olan Myra'nın altına ilişkin ilk kez fikir edinilmeye başlanmış ve imar planına da bir altlık oluşturulabilmiştir. Bu altlık aynı zamanda Myra Kazıları'nın da bilimsel yolunu çizecek ve ilerdeki kapsamlı jeofizik çalışmalarının bir parçası olacaktır. I. Etap, Koruma Amaçlı İmar Planı'na veri üretmek ve yönlendirmek/biçimlendirmek amacıyla buralardaki kültür varlıklarının acilen araştırılması gerekmektedir. Yer altında görünmeyen yapılarla ilişkin detay planlar elde edilecek veriler üretmek yerine, daha çok toprak altında kalıntı olup olmadığının tespiti hedeflenmiştir. Bu nedenle de aynı alanlarda sık profil almak yerine farklı alanlarda seyrek profiller alınmıştır. Yaklaşık 43 hektarlık Aziz Nikolaos Kilisesi Çevresi Koruma Amaçlı İmar Planı alanının, özellikle planla yapılaşması öngörülen alanların yer altı kalıntılarının öğrenilmesi bu yolla mümkün olabilmektedir. Zaten yoğunlukla yapılaşmış olan kent merkezindeki bu alanda her yerin ölçülmesi de mümkün değildir.

43 hektarlık alanın tümündeki kalıntısız yayılımı özetleme olasılığı olan, önceden kazı ekibi tarafından yer belirlenmiş 100 civarında örnek profil alınmıştır. Bu profiller, yer seçimi önceden belirlenen alanlarda yapılan ilk ölçümlerden alınan verilerin sonuçlarına bağlı olarak yeniden belirlenmiştir. Yani anomali sürekliliği veren alanlarda tarama yoğunlaştırılmıştır.

say that this was the site of a wreck from which nothing remains except anchors stuck in rocks and amphora fragments. No other areas to the east of Andriake harbor seem to contain archaeological evidence.

Scanning along a band of 300 m. width, west of Andriake up to Kekova Island found only the remains of a metal ship, known to have sunk in 2003 off the mainland near Kekova Island.

Archaeo-geophysical Surveys

(O. Tıbıkoğlu – Ç. A. Aygün – A. Yüklü)

Archaeo-geophysical surveys aiming at identifying potential remains buried within the frame of “Protective Urban Development Plan on and around St. Nicholas Church in Myra” were carried out by members of the Myra excavation team and the geophysics experts. This project had two stages. For the first time, information regarding the “underground sites” of Myra, which is the Pompeii of Anatolia, and buried under an average of five-meter thick alluvium, started to be gathered and a base for urban planning could be prepared. This basis will also guide scientific excavations at Myra and become part of extensive geophysical studies here. The first stage involves urgent exploration of the cultural heritage to produce data and guide the preparations for protective urban planning. The immediate target was just to identify the existence of any remains buried, instead of retrieving the more detailed plans for non-visible structures. Therefore, infrequent profiles were taken from different areas instead of taking frequent profiles in the same areas. Thus, we were able to see the underground remains in the 43 ha. that is covered by the protective urban planning on St. Nicholas Church and environs, particularly in areas where further buildings are foreseen. Moreover, it is impossible to measure everywhere in the downtown area, which is quite heavily developed by modern Demre.

About 100 exemplary profiles were taken by the team at pre-determined spots which were thought to exemplify the distribution of remains across the 43 ha. These profiles were re-determined based on the results of data obtained from the first measurements. That is, scanning was intensified at areas where the anomalies were continuous.

It was understood that geophysical surveys have to be conducted all over Demre; the area with densest remains extend uninterrupted from the north of the church to the castrum and theater, with its center in the area between the theater and baths and the foot of the acropolis hill.

Demre'nin (Myra) tümünde jeofizik araştırmaların yapılmasının bir zorunluluk olduğu; en yoğun kalıntı alanının kilisenin kuzeyinde tüm kastron alanından tiyatro yönüne doğru kesintisiz yöneldiği; merkezi kentin tiyatro hamam arasında kalan ve akropol eteklerindeki alanda yoğunlaştığı anlaşılmıştır.

Arkeolojik Olmayan Sondajlara İlişkin Anket Araştırması (H. Dere – S. Yıldırım)

Myra arkeojeofizik projesi kapsamında yapılan arkeolojik olmayan kazılara yönelik sözlü tarih anketinin amacı, Demre İlçesi'nde çeşitli şekillerde açılmış kuyulardan ele geçen arkeolojik kalıntıları tespit ederek "sondaj bulguları" envanteri oluşturmaktır. Yapılan çalışma sonucunda, ele geçen eserlerin büyük kısmının kuyu kazılarından veya antik kentten taşınma yoluyla elde edildiği görülmüştür. Açılan kuyular çoğunlukla 60-70 yıllıktır ve örme tekniğiyle yapılmıştır. Çalışmada yaklaşık 700 ev ve 100 kuyu gezilerek bilgi alınmaya çalışılmıştır. Her kuyu için standart bir anket sayfası doldurulmuş, GPS ile yerleri belirlenmiş, GIS üzerinde ayrı bir katman olarak haritaya işaretlenmiş ve bütün ayrıntılar kayıt altına alınmıştır. Bu çalışmalar arkeojeofizik çalışmalarıyla bağdaşık yürütülmüş ve görmediğimiz kalıntılara ilişkin hazır "sondaj" sonuçları gibi değerlendirilerek, Antik Dönem Myra kentinin yayılım alanları hakkında önemli bilgilere ulaşılmıştır.

Çevre Yüzey Araştırmaları

2009 yılında başlatılan Myra çevresi yüzey araştırmaları bu yıl da devam ettirilmiştir. 2010 sezonunda özellikle Sura, Beymelek ve Taşdibi üzerinde durulmuş, Muskar, Kekova ve çevreleri gibi alanlarda da incelemeler sürdürülmüştür.

2009'da ilk kez incelenen Sura yerleşimi 2010 yılında da tekrar detaylıca incelenmiştir. Vadideki Apollon Tapınağı'nın acilen kurtarılması gerektiği gözlemlenmişse de bunun şimdiki olanaklarla mümkün olamayacağına karar verilmiştir. Buna karşın Sura merkezindeki Apollon kült alanında 2010 yılında araştırmalar yoğunlaştırılarak bu önemli alanın bilime ve turizme kazandırılması programlanmıştır.

Taşdibi (Stamirra) (T. M. P. Duggan – Ç. A. Aygün)

Mevcut arkeolojik, tarihsel, epigrafik ve topografik verilere göre, 6. yy. ortalarından itibaren (529-30 depremi) Andriake Limanı'nın etkin kullanımında düşüşe geçtiği ve limanın önemini kaybetmeye başladığı anlaşılmaktadır. Limanın 7. yy. ortalarından itibaren (655 Emeviler ile Doğu Roma arasındaki Direkler Savaşı) de kayda değer

Res. 9 Anıt 1 ve Anıt 2

Fig. 9 Monuments I and II

Public Questionnaire Regarding Non-Archaeological Soundings (H. Dere – S. Yıldırım)

This public questionnaire of verbal history within the frame of Myra archaeo-geophysical surveys project, aimed at preparing an inventory of "sounding finds" through identifying archaeological items recovered from modern wells dug for various purposes in Demre township. The work revealed that most of the items were either recovered from wells or removed from the ancient city. Most of the wells were dug about 60-70 years ago and were lined with masonry. In the course of this survey, 700 houses and 100 wells were visited hoping to obtain information. A standard questionnaire form was filled for each well and its coordinates were taken using GPS, marked on GIS and each detail was recorded. These surveys were considered as part of archaeo-geophysical surveys and evaluated as a ready "sounding trench" results for the remains under the ground and still not visible. Efforts culminated in gathering important information regarding the extension of ancient Myra.

Surveys in the Environs

Surveys in the environs of Myra, initiated in 2009, continued this year focusing on Sura, Beymelek and Taşdibi as well as exploring Muskar, Kekova and environs.

Sura settlement was first explored in 2009. This year it was surveyed in detail. Although it was seen that the Apollon Temple in the valley needed urgent protection, it was also seen it was impossible under present conditions. On the other hand, the 2010 survey concentrated on the Apollon sanctuary in Sura's center to present this site to academia and tourism.

bir fonksiyon gösterdiğine dair de henüz buluntu ele geçmemiştir. Bu düşüşte en önemli unsur, 601-2 depremidir. 529-30 depreminin Myra ve Andriake'de yol açtığı büyük yıkımdan yalnızca 70 yıl sonra gelen ve Likya sahil şeridininin 1.5-2 m. çökmesine yol açan bu deprem limanın yok oluşunun başlangıcı gibi görünmektedir. Ayrıca, Doğu Roma donanmasının 655 yılında komşu Finike Körfezi'nde, Direkler Savaşı–dhat al-Sawari'de İslam güçleri tarafından bozguna uğratılması da, Akdeniz'de Arap egemenliğinin başlangıcı olmuştur. Saewulf, 1102-3 yılında Kudüs'e olan hac seferinin anlatımında bu limanın Stamirra olarak adlandırıldığını belirtir.

Taşdibi'nin, Andriake sonrasındaki Myra'nın limanı olduğuna dair diğer veriyi ise yarımada karaya çıkış yerinin tam üzerindeki bir noktaya inşa edilmiş olan mânar sağlamaktadır. Dörtgen kaidesi, 6.70x6.70 m. boyutları ve 5 m. yüksekliği ile bugün büyük oranda *in situ* korunmuş durumdadır. 2010 yılında bu alanda Selçuklu dekoratif yapı malzemeleri bulunmuştur. Kum Burnu'ndaki mânar hem görsel anlamda bölgeyi İslamî olarak tanımlayan bir işaret olarak, hem de bir rota işaretleme kulesi olarak Myra'ya çıkış yeri – limanını belirtir şekilde iskele yerinin tam üzerinde inşa edilmiştir. Mânar, doğuya ve batıya giden gemilerce kilometrelerce uzaktan görülebilecek şekilde ve o dönemde seyrek de olsa yapılan gece yolculukları için bir deniz feneri fonksiyonu görmesi için, 1225'ten sonra, Sultan I. Alaeddin Keykubat döneminde (1220-36) inşa edilmiş olmalıdır. Yaklaşık 55 m. yükseklikte oluşu ile bir gözlem noktası olarak da Myra'ya denizden gelebilecek sürpriz saldırıları önlemekte de kullanıldığı düşünülebilir.

Koruma - Restorasyon Çalışmaları (S. Küçük)

2010 yılı kazıları boyunca mimari ve küçük eserlerde koruma ve onarım çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Alanda yapılan iki önemli çalışma tümüml restorasyon ve konservasyona yöneliktir. Bunlar Myra Şapeli (Res. 1-2) ve Andriake liman yapılarıdır (Res. 4-5). Şapel, yapı ve duvar resimleriyle tamamen konserve edilmiş, Deesis freskosu özel saydam bir perdeyle engellenmiş, 6 m. yüksekliğinde inşa edilen çevre koruma duvarı ve çitler ile tüm yapıyı örten çatı tamamlanmıştır. Liman yapılarının 9 ayak ve lentoları onarılıp yerlerine konmuştur. Liman agorası ve mureks ışıklarında konservasyon çalışmaları (Res. 3) ve Anıt I ve II'ye ait blokların taş onarımları, agora kapısının sağlamlaştırılması ve Aziz Nikolaos Kilisesi'nde düşen bazı kaplama blokların sağlamlaştırılması tamamlanmıştır. Küçük eserlerde ise müzeli olanlar temizlenip onarılmış, etütlük olanların da tamamı temizlenerek, bir kısmı onarılmış ve envanterlenmiştir.

Taşdibi (Stamirra) (T. M. P. Duggan – Ç. A. Aygün)

According to archaeological, historical, epigraphic and topographic evidence available, Andriake harbor declined in importance about mid-6th century (after the earthquake of 529-30). No evidence of importance has been found to date pointing to use of the harbor since the mid-7th century (Battle of the Masts between the Umayyads and East Roman Empire in A.D. 655). The most important issue in this decline was the earthquake of 601-2. Only 70 years after the great destruction of the 529-30 quake, this particular quake caused the Lycian coastline to sink 1.5-2.0 m. and it seemed to accelerate the decline of the harbor. Moreover, the defeat of the East Roman navy at the Battle of the Masts (dhat al-sawari) in 655 at neighboring Finike Bay, initiated the beginning of Arab hegemony in the Mediterranean. Saewulf mentions this harbor as "Stamirra" in the account of his pilgrimage to Jerusalem in 1102-3.

Further evidence for Taşdibi replacing Andriake as the harbor of Myra is the mânar built right above the first landing point of the peninsula. It has been quite well preserved in situ, with its square base of 6.70x6.70 m. and 5 m. height. In 2010, decorative materials from the Seljuk period were found here. Mânar at Kum Burnu is built right above the jetty site marking the harbor of Myra as a route marker tower, and as an Islamic sign marking the region visually. The Mânar must have been built by the Seljuk Sultan Ala al-Din Kay Qubad (r. 1220-37) after 1225 at a point easily visible from miles away and as a lighthouse for seldom night journeys. Another issue may be that it served as a watchtower against any possible sea raids to Myra.

Conservation – Restoration Work (S. Küçük)

Conservation and repair work was done on architectural works and small finds. Two important works at site were for overall restoration and conservation of Myra Chapel (Figs. 1-2) and Andriake harbor facilities (Figs. 4-5). The chapel was entirely conserved as a building, together with its wall paintings. The deesis fresco was protected behind a clear screen with perimeter walls and fences reaching a height of 6 m. A roof covers the entire building. Nine piers and lintels of the harbor facilities were repaired and put back in place. Conservation work at harbor agora and murex work-areas (Fig. 3), the repair of blocks belonging to monuments I and II, the strengthening of the agora gate, and the strengthening of some veneer blocks fallen in the church of St. Nicholas were restored. Small finds worth inventorying were all cleaned and repaired while those worth study were cleaned with only some being repaired.